

Ανάδειξη της πολυχρωμίας του ταφικού μνημείου του Τύμβου Καστά στην Αμφίπολη

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Η Λίνα Μενδώνη, με τον Πρόεδρο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών Δημοσθένη Σαρηγιάννη και τον Πρόεδρο του ΔΣ και Διευθυντή Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών “Δημόκριτος” Ευάγγελο Καρκαλέτση

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη υπέγραψε, σήμερα, Προγραμματική Σύμβαση ανάμεσα στο Υπουργείο Πολιτισμού, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ) και το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» (ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος), συνολικού προϋπολογισμού 660.000 ευρώ, με φορέα χρηματοδότησης

το Υπουργείο Πολιτισμού, από ίδιους πόρους. Με την Προγραμματική Σύμβαση, το Υπουργείο Πολιτισμού αναθέτει στα δυο ερευνητικά κέντρα την εκπόνηση του ερευνητικού έργου «AmphiPoly», που αφορά στη μελέτη και την ανάδειξη της πολυχρωμίας του ταφικού μνημείου του Τύμβου Καστά, στην Αμφίπολη. Στόχος του ερευνητικού έργου AmphiPoly είναι η επιστημονικά τεκμηριωμένη ανασύσταση της αρχικής όψης του διακόσμου του μνημείου, συμπεριλαμβανομένης της πολυχρωμίας, της εικονογραφίας του, σε όλες τις χρονολογικές τους φάσεις. Βάσει των αρχαιομετρικών μετρήσεων, ψηφιακών εργαλείων και της ιστορικής-αρχαιολογικής έρευνας γίνεται η ψηφιακή, τρισδιάστατη απεικόνιση και αισθητική αποκατάσταση τους.

Το έργο αποσκοπεί στην ορθότερη αξιολόγηση της σημασίας, της χρήσης και της χρονολόγησης του μνημείου και στην επιστημονικά τεκμηριωμένη ανάδειξη της αρχικής, πρωτότυπης διακόσμησης του, η οποία, λόγω φθοράς και αλλοιώσεων καθίσταται, σε πολλά σημεία, δύσληπτη και αινιγματική. Παράλληλα, προσφέρει μια καινοτόμο, βιωματική και διαδραστική μουσειακή εμπειρία, ενσωματώνοντας ψηφιακές τεχνολογίες που επιτρέπουν στους επισκέπτες να περιηγηθούν εικονικά το μνημείο, να εξερευνήσουν με διαδραστικό τρόπο τα αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά του στοιχεία, να οπτικοποιήσουν τα αρχαιομετρικά δεδομένα, που αποτελούν βασικό πυλώνα για την αποκατάσταση του διακόσμου του.

Θα αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα αρχαιομετρικών μετρήσεων -τις οποίες θα διεξαγάγουν εξειδικευμένα εργαστήρια του ΕΚΕΦΕ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ», σε συνεργασία με ομάδες έγκριτων ερευνητικών κέντρων του εξωτερικού- όπως και ψηφιακό υλικό υψηλής τεχνολογίας τρισδιάστατης σάρωσης και ψηφιακές εφαρμογές οπτικοποίησης και διάδρασης δεδομένων. Θα δημιουργηθούν φυσικά αντίγραφα επιλεγμένων μερών του διακόσμου του (πρόσοψη με Σφίγγες, ψηφιδωτό, βάθρο με Λέοντα) και ψηφιακά μοντέλα, όπως και βίντεο εικονικής πραγματικότητας (VR) για μουσειακή χρήση.

Εικαστικοί καλλιτέχνες συμβάλλουν δημιουργικά στην ψηφιακή συμπλήρωση και αποκατάσταση, με χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης, σε συνδυασμό με τα αρχαιομετρικά δεδομένα των φθαρμένων, απολεσμένων ή δυσδιάκριτων εικονογραφικών στοιχείων, τόσο του ψηφιδωτού, όσο και των ζωγραφισμένων μαρμάρινων ζωφόρων. Χρησιμοποιούνται συγκριτικά αποτελέσματα φασματοσκοπικής εξέτασης και φωτογράφισης υπερυψηλής ανάλυσης σύγχρονων έργων ταφικής ζωγραφικής της αρχαίας Μακεδονίας, με συναφή εικονογραφία, ύφος και ζωγραφική τεχνική, όπως η τοιχογραφία της αρπαγής της Περσεφόνης από τον Τάφο Ι των Αιγών- πιθανότατα αποτέλεσε το πρότυπο του ψηφιδωτού του τάφου Καστά- όπως και τα αποτελέσματα εργαστηριακών αναλύσεων χρονολόγησης από δείγματα κονιαμάτων και οστεολογικού υλικού, από το εσωτερικό του τάφου.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη δήλωσε: «Ο Μακεδονικός Τάφος, στον Τύμβο Καστά, στην Αμφίπολη, εμβληματικό μνημείο τεράστιας ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας και σημασίας, χρήζει ενιαίας ολιστικής προσέγγισης -τύμβος, κυκλικός περίβολος και ταφικό μνημείο, με τα ιδιαίτερα και μοναδικά χαρακτηριστικά του- προκειμένου να εξασφαλιστεί η ολοκληρωμένη προστασία του. Το Υπουργείο Πολιτισμού δια των αρμοδίων Υπηρεσιών του -με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2021-2027 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και πόρους από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και τον Τακτικό Προϋπολογισμό, συνολικού ύψους άνω των 11.000.000 ευρώ- υλοποιεί την τελευταία φάση των έργων ανάδειξης και αποκατάστασης του μνημείου, με στόχο την ολοκλήρωση του συνόλου των παρεμβάσεων, στο τέλος του 2027.

Το πρώτο τμήμα των έργων αφορά στην αποκατάσταση και ανάδειξη μέρους του περιβόλου και στην εξωτερική διαμόρφωση του περιδρόμου, που διατρέχει τον Τύμβο, στην προστασία και ανάδειξη του ορύγματος της ταφικής θήκης, στον τελευταίο χώρο, όπου επανατοποθετείται η δίφυλλη μαρμάρινη θύρα, κατακερματισμένη και παραβιασμένη, ήδη από την αρχαιότητα. Η επανατοποθέτησή της -έργο, ιδιαίτερα δύσκολο τεχνικά- αποκαθιστά την ιστορική εικόνα του μνημείου. Το δεύτερο μέρος των έργων αφορά στην ανέγερση του μουσειακού και εκθεσιακού χώρου, των υποδομών εξυπηρέτησης του κοινού, καθώς και στην υλοποίηση των διαδρομών εντός του αρχαιολογικού χώρου. Εξ αιτίας της ιδιαιτερότητας του μνημείου, η οποία επιτρέπει μικρό αριθμό επισκεπτών, ο εκθεσιακός χώρος εξυπηρετεί την ανάγκη ενημέρωσης των επισκεπτών με τη χρήση ψηφιακών και πολυμεσικών εφαρμογών, σε συνδυασμό με ευρήματα από τον Τύμβο.

Μέσω της Προγραμματικής Σύμβασης, το Υπουργείο Πολιτισμού αναθέτει στα δύο σημαντικότερα Ερευνητικά Ιδρύματα της χώρας, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και το ΕΚΕΦΕ “Δημόκριτος”, ένα μείζον ερευνητικό πρόγραμμα, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά στα έργα, που υλοποιούν οι Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού. Το Υπουργείο αξιοποιεί την αιχμή της επιστημονικής γνώσης, της τεχνολογίας και της αρχαιομετρίας, ώστε να μελετηθεί και να αποδοθεί -με το μεγαλύτερο δυνατό σεβασμό- η αρχική πολυχρωμία, η αισθητική και το συμβολικό βάθος του ταφικού συγκροτήματος. Με το πρόγραμμα AmphiPoly, δημιουργούμε μια νέα, πλήρως τεκμηριωμένη βάση δεδομένων, ενώ παράλληλα προσφέρουμε στο παγκόσμιο κοινό σύγχρονα εργαλεία για την κατανόηση και την βιωματική προσέγγιση του μνημείου.

Το Υπουργείο Πολιτισμού, συστηματικά, επενδύοντας στη διεπιστημονική έρευνα, συνεργάζεται με τα Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά μας Ιδρύματα, ώστε η προστασία και η προβολή των μνημείων μας να στηρίζονται σε ακέραια επιστημονικά δεδομένα. Το έργο αυτό αποτελεί υπόδειγμα δημιουργικής σύμπραξης αρχαιολογίας, μουσειολογίας και τεχνολογίας, επιβεβαιώνοντας ότι η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αναδειχθεί με τρόπους που τιμούν το παρελθόν και συνομιλούν δυναμικά με το μέλλον. Η συντονισμένη και συστηματική συλλογή στοιχείων αναμένεται να δημιουργήσει έναν πλούτο δεδομένων, όχι μόνο για την ιστορία της τέχνης και της ταφικής αρχιτεκτονικής της αρχαίας Μακεδονίας, αλλά και για ευρύτερες πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής της εποχής».

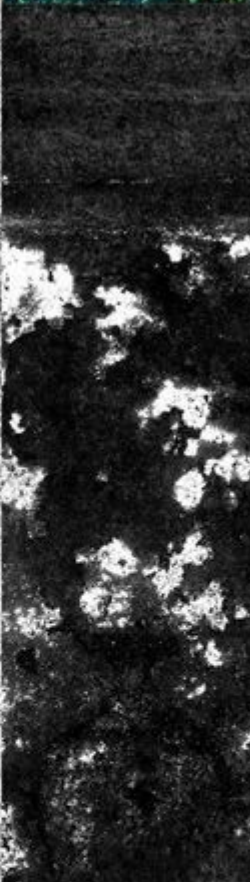
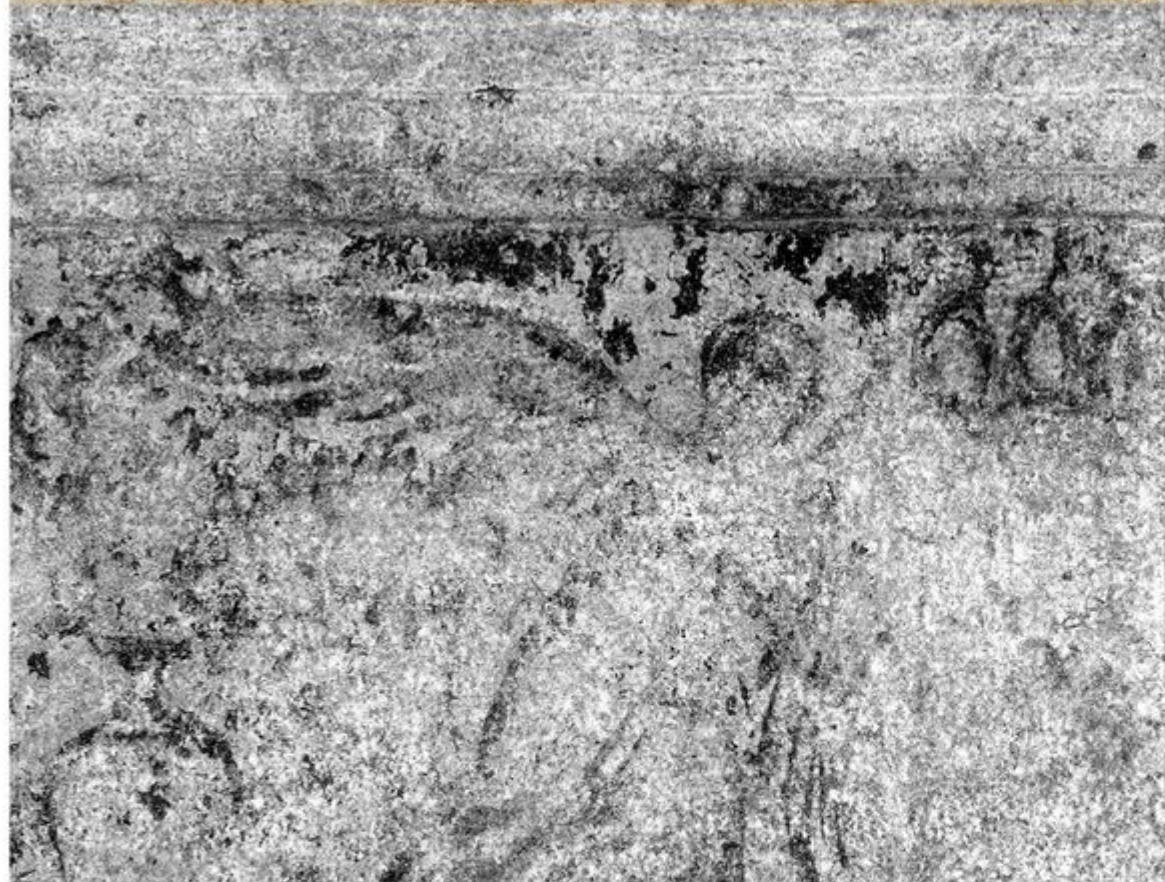
Τύμβος Καστά, ταφικό μνημείο. Κεφάλι ανατολικής Σφίγγας, ψηφιακή

Ο Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών Δημοσθένης Σαρηγιάννης δήλωσε: «Η προγραμματική σύμβαση που υπογράφουμε με το Υπουργείο Πολιτισμού για τη μελέτη και ανάδειξη της πολυχρωμίας του ταφικού μνημείου του Τύμβου Καστά, στην αρχαία Αμφίπολη, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για την επιστημονική έρευνα αλλά και για τον σύγχρονο τρόπο με τον οποίο η χώρα μας προσεγγίζει την πολιτιστική της κληρονομιά. Μέσα από διεπιστημονικές μεθοδολογίες, προηγμένες, μη-καταστροφικές τεχνικές ανάλυσης και ψηφιακές εφαρμογές υψηλής ακρίβειας, φιλοδοξούμε να ανασυνθέσουμε όσο γίνεται πληρέστερα τον αρχικό χρωματικό πλούτο του μνημείου και να φωτίσουμε νέες πτυχές της μακεδονικής ταφικής αρχιτεκτονικής.

Ως Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, θεωρώ ότι η συνεργασία αυτή αναδεικνύει τον καίριο ρόλο της έρευνας αιχμής στη διαχείριση και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και τη σημασία της γόνιμης σύμπραξης μεταξύ Πολιτείας, ερευνητικών φορέων και τοπικής κοινωνίας. Στόχος μας είναι τα νέα επιστημονικά δεδομένα να μετατραπούν σε γνώση ανοιχτή προς την επιστημονική κοινότητα και σε εμπειρία προσβάσιμη στο ευρύ κοινό, ενισχύοντας τη διεθνή ακτινοβολία του Τύμβου Καστά και της Αμφίπολης».

Ο Πρόεδρος του ΔΣ και Διευθυντής Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών “Δημόκριτος” Ευάγγελος Καρκαλέτσης, δήλωσε: «Η συμμετοχή του Δημόκριτου στο έργο AmphiPoly του Υπουργείου Πολιτισμού αποτελεί συνέχεια μιας πολυετούς πορείας στην αρχαιομετρία και στις μικροαναλυτικές και μη επεμβατικές φασματοσκοπικές τεχνικές μελέτης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι ερευνητικές μας ομάδες, με τεχνογνωσία που εκτείνεται από την καινοτομία στην τεχνική του φθορισμού ακτίνων Χ (XRF) για τη μελέτη της αρχαίας πολυχρωμίας, τις εμπεριστατωμένες και έγκυρες χρονολογήσεις οργανικών υλικών και κονιαμάτων έως τον προσδιορισμό της προέλευσης μαρμάρων, θα συμβάλουν στην εις βάθος κατανόηση του ρόλου και της σημασίας του ταφικού μνημείου του Τύμβου Καστά στην Αρχαιότητα. Με σύγχρονα εργαστήρια, εξειδικευμένους επιστήμονες και διεθνείς συνεργασίες, εργαζόμαστε ώστε η έρευνα να φωτίσει νέες πτυχές του μνημείου και να στηρίξει την τεκμηριωμένη ανάδειξη ενός μοναδικού αρχαιολογικού συνόλου».

Τύμβος Καστά, ταφικό μνημείο. Λεπτομέρεια

Τύμβος Καστά, ταφικό μνημείο. Πρόσοψη με Σφίγγα

Τύμβος Καστά, ταφικό μνημείο. Τρισδιάστατη